

Seat No. : _____

NK-119
November-2013
M.A. Sem.-III
502 : Sanskrit
(Vedic Studies)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) જમણી તરફના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.
(2) પરીક્ષાર્થીએ પ્રશ્નપત્રમાં દર્શાવેલ ક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં દર્શાવવો.

1. (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે મંત્રોનો વિવરણાત્મક અનુવાદ કરો : 10
- (1) ત્વં હિ વિવિશ્વતોમુખ વિશ્વતઃ પરિભૂસિ ।
અપ નઃ શોશુચદ્વઘમ્ ॥ (૧.૧૭.૬)
- (2) કિમાગ આસ વરુણ જ્યેષ્ઠં યત્સ્તોતારં જિઘાંસસિ સઘાયમ્ ।
પ્ર તન્મે વોચો દૂલભ સ્વધાવોઽવ ત્વાનેના નમસા તુર ઇયામ્ ॥ (૭.૮૬.૪)
- (3) વિષ્ણોર્નુ કં વીર્યાણિ પ્ર વોચં યઃ પાર્થિવાનિ વિમ્મમે રજાસિ ।
યો અસ્કેભાયદુત્તરં સ્વધસ્થં વિચક્રમાણસ્ત્રેધોરુગાયઃ ॥ (૧-૧૫૮-૧)
- (4) યસ્માન્ન ઋત્ને વિજયન્તે જનાસો યં યુધ્યમાના અવસે હવન્તે ।
યો વિશ્વસ્ય પ્રતિમાનં બ્રહ્મૂવ યો અચ્યુતચ્યુત્સ જનાસ ઇન્દ્રઃ ॥ (૨.૧૨.૯)
- (બ) નીચેના શબ્દોના અર્થ સ્પષ્ટ કરો. (ગમે તે બે) : 4
- (1) મીઢહુષે
(2) સુવીરાસઃ
(3) ઝશ્મસિ
(4) સહસ્વતઃ
2. નાસદીય સૂક્તનું રસદર્શન કરાવો. 14
અથવા
ઈન્દ્રદેવતાનાં કાર્યો થકી પ્રગટતો તેમનો મહિમા વર્ણવો.
3. (અ) પ્ર.1 (અ)-3 નો પદપાઠ આપો. 7
અથવા
પ્ર.1 (અ)-4 નો પદપાઠ આપો.
(બ) સ્વતન્ત્ર સ્વરિત વિશે નોંધ લખો. 7
અથવા
વૈદિક સ્વરાંકનની પદ્ધતિ વિગતે જણાવો.

4. વૈદિક કૃદન્તરૂપોની વિશેષતા નિર્દેશો. 14
અથવા
વૈદિક સંસ્કૃત અને શિષ્ટ સંસ્કૃતમાં નામરૂપોમાં જણાતો ભેદ દર્શાવો.
5. નીચેનાં પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 14
- (1) ઇન્દ્ર પદની વ્યુત્પત્તિ આપો.
  - (2) ત્રિષ્ટુપ્ ઇન્દ્રનું સ્વરૂપ જણાવો.
  - (3) ઋગ્વેદ 1.154 ના ઋષિ-દેવતા-ઇન્દ્ર જણાવો.
  - (4) કયો વર્ણ માત્ર વેદમાં જ મળે છે ?
  - (5) વૃષ્ટિના દેવ તરીકે કયા દેવ પૂજાય છે ?
  - (6) વરુણદેવ કયા આયુધથી દંડ દે છે ?
  - (7) મુખ્ય વાક્યના ક્રિયાપદમાં કયો સ્વર પ્રયોજાય છે ?
  - (8) ઊરુગાય વિશેષણ કયા વૈદિક દેવનું છે ?
  - (9) નીતિમત્તાના દેવ તરીકે કયા દેવ મનાયા છે ?
  - (10) ઈન્દ્રના સહાયક દેવોનાં નામ આપો.
  - (11) પવમાન સંજ્ઞા કયા દેવની છે ? શા માટે ?
  - (12) નાસદીય સૂક્તના ઋષિ કોણ છે ?
  - (13) સુશિપ્ર: પદનો અર્થ જણાવો.
  - (14) પદપાઠમાં ઇતિ કરણ ક્યારે કરાય છે ?
-